

RIGSADVOKATEN

Justitsministeriet
Lovafdelingen, Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Jmt. modt.

DATO 4. JULI 2006

Akt.nr. 1

JOURNAL NR.

RA-2004-120-0017

BEDES ANFØRT VED SVARSKRIVELSER

SAGSBEHANDLER: ERN

+ bilag

RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 16
1220 KØBENHAVN K

TELEFON 33 12 72 00
FAX 33 43 67 10

Ved lov nr. 443 af 9. juni 2004 blev der i retsplejelovens kapitel 75 b om indgreb over for personer under 15 år bl.a. fastsat regler om politiets tilbageholdelse af mistænkte personer under 15 år og om enerumsanbringelse af de pågældende under tilbageholdelsen hos politiet, jf. herved retsplejelovens § 821 a, stk. 3 og 4.

På baggrund af tilkendegivelser i forarbejderne til lovændringen etablerede jeg ved Rigsadvokaten Informerer nr. 32/2004 i juli 2004 en ordning for politimestrene om indberetning af alle tilbageholdelser af børn under 15 år, der er udstrakt over 6 timer, og alle enerumsanbringelser af børn under 15 år foretaget i perioden fra den 1. juli 2004 til den 30. juni 2005.

Min redegørelse om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder efter ændringen af retsplejeloven i 2004, der er udarbejdet på baggrund af disse indberetninger, vedlægges.

Som det fremgår af redegørelsen, har der ifølge politimestrene ikke været problemer af mere generel karakter i forbindelse med de nye regler. Politimestrene peger dog på, at der konkret er opstået vanskeligheder bl.a. i aften- eller nattetimerne, hvor det i visse situationer kan være nødvendigt at placere barnet/børnene alene i venterum eller lignende.

Min gennemgang af de modtagne indberetninger om tilbageholdelse i mere end 6 timer viser, at politiet alt overvejende anvender adgangen til at udstrække en tilbageholdelse

- 6 JULI 2006

Justitsministeriet
Lovafdelingen

2006 NR. 730-0349

ud over 6 timer i overensstemmelse med de hensyn, der er nævnt i lovforslaget, hvorefter tilbageholdelse skal være begrundet i væsentlige hensyn til efterforskningen.

Jeg har endvidere ikke fundet, at tilbageholdelsens længde udstrækkes ud over det forvarlige. Jeg har ved min vurdering heraf lagt afgørende vægt på, at der kun i 44 tilfælde er sket en tilbageholdelse af et barn under den kriminelle lavalder i mere end 6 timer, og at tilbageholdelsen i størstedelen af tilfældene ikke har varet længere end 8 timer. Samtidig viser antallet af tilbageholdelser, der har udstrakt sig udover 6 timer, at der er et behov for, at politiet i visse situationer har mulighed for at tilbageholde børn under 15 år i mere end 6 timer.

RIGSADVOKATEN

Min konklusion på baggrund af indberetningerne er således, at der ikke er grundlag for at foreslå en begrænsning af politiets adgang til at udstrække tilbageholdelse af børn under den kriminelle lavalder ud over 6 timer.

SIDE 2

Med hensyn til enerumsanbringelser begrundet i sikkerhedsmæssige hensyn viser indberetningerne, at hovedparten af enerumsanbringelserne skyldes, at barnet har optrådt ustyrligt (truende eller aggressivt) eller har truet med at forlade stedet. Det er dog også oplyst, at der i nogle tilfælde er foretaget enerumsanbringelse under henvisning til, at der ikke var personaleressourcer nok til at varetage bevogtning af barnet.

Da enerumsanbringelse af sikkerhedsmæssige grunde ifølge forarbejderne imidlertid forudsætter, at barnet opfører sig ustyrligt eller voldeligt, vil jeg ved udsendelsen af denne redegørelse henlede politimestrenes opmærksomhed på, at enerumsanbringelse alene af ressourcemæssige grunde skal undgås, f.eks. ved tilkaldelse af yderligere personale.

De modtagne indberetninger om enerumsanbringelser begrundet i efterforskningsmæssige hensyn viser, at hovedparten af anbringelserne lever op til kravet i forarbejderne om, at enerumsanbringelsen skal være nødvendig af efterforskningsmæssige hensyn. Indberetningerne viser dog samtidig, at politiet ikke fuldt ud har været opmærksom på det kriminalitetskrav, som er opstillet i lovforslagets bemærkninger, hvorefter enerumsanbringelse af efterforskningsmæssige hensyn alene forudsættes anvendt i tilfælde, hvor efterforskningen retter sig mod alvorlig personfarlig kriminalitet.

Min konklusion på dette punkt er således, at anvendelsen i praksis af adgangen til at enerumsanbringe et barn under den kriminelle lavalder af efterforskningsmæssige grunde ikke kan siges at have haft den undtagelsesvise karakter, som der ved ordningens indførelse var lagt op til.

Jeg vil derfor indskærpe over for politimestrene, at enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder af hensyn til efterforskningen kun bør finde sted undtagelsesvist, og kun når der er tale om alvorlig personfarlig kriminalitet.

Endelig har indberetningerne afdækket, at der i en række tilfælde er sket overskridelse af fristen i retsplejelovens § 821 a, stk. 4, hvorefter enerumsanbringelse i intet tilfælde må udstrækkes ud over 6 timer.

Selv om der i en række af de indberettede sager er anført konkrete forhold, som kan forklare den skete overskridelse af 6-timers fristen, er det naturligvis ikke acceptabelt, at den i loven fastsatte frist for enerumsanbringelse overskrides. Jeg vil derfor også på dette område indskærpe overfor politimestrene, at 6-timers fristen i retsplejelovens § 821 a, stk. 4, er absolut, og dermed skal overholdes. Jeg vil endvidere henlede politimestrenes opmærksomhed på, at udtagelse af enerum ikke medfører, at 6-timers fristen løber forfra, men at det er den samlede anbringelse, der ikke må overstige 6 timer.

RIGSADVOKATEN

SIDE 3

Sammenfattende har min gennemgang af de modtagne indberetninger om enerumsanbringelse vist, at der i den indledende fase efter den nye ordnings indførelse har hersket en vis usikkerhed med hensyn til betingelserne for enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder, herunder i hvilke tilfælde der kan ske enerumsanbringelse af sikkerhedsmæssige grunde, og hvilke betingelser der gælder for enerumsanbringelse af efterforskningsmæssige grunde.

Jeg har imidlertid ikke fundet, at der på nuværende tidspunkt er grundlag for at foreslå en yderligere begrænsning i adgangen til at anbringe børn under den kriminelle lavalder i enerum. Jeg går herved ud fra, at reglerne - som nu har været i kraft i ca. 2 år - efterhånden er blevet indarbejdet i de enkelte politikredse.

For at sikre, at ordningen i fremtiden i fuldt omfang administreres i overensstemmelse med det, der var forudsat ved lovens ikrafttræden, finder jeg imidlertid, at der er behov for fortsat at følge området. Jeg har derfor til hensigt samtidig med udsendelsen af min redegørelse at anmode politimestrene og Politidirektøren i København om i en 1-årig periode at indberette alle tilfælde, hvor der er sket enerumsanbringelse af et barn under 15 år.

På rigsadvokatens vegne

Hanne Schmidt

Tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn
under den kriminelle lavalder efter ændringen af retsplejeloven i 2004

1. Indledning

Ved lov nr. 443 af 9. juni 2004 om ændring af retsplejeloven (Straffeprocessuelle tvangsindgreb over for børn under den kriminelle lavalder) blev der fastsat regler i retsplejeloven om tvangsindgreb over for børn under 15 år. Lovændringen byggede på anbefalinger i Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1431/2003. Lovændringen trådte i kraft den 1. juli 2004.

Ved loven blev der som et nyt kapitel 75 b i retsplejeloven om indgreb over for personer under 15 år i bl.a. fastsat regler om politiets tilbageholdelse af mistænkte personer under 15 år og om varigheden af sådanne tilbageholdelser (§ 821 a, stk. 1, 3 og 4), der som udgangspunkt ikke må overstige 6 timer. Endvidere blev der fastsat bestemmelser om enerumsanbringelse af børn under 15 år under tilbageholdelsen hos politiet, herunder en regel om, at enerumsanbringelse i intet tilfælde må udstrækkes ud over 6 timer (§ 821 a, stk. 3 og 4).

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår, at Justitsministeriet efter forslag fra et flertal i Strafferetsplejeudvalget vil anmode Rigsadvokaten om at etablere en indberetningsordning for politiet til Rigsadvokaten vedrørende politiets enerumsanbringelser af børn under 15 år af efterforskningsmæssige grunde, således at Rigsadvokaten skal vurdere, om anvendelsen i praksis af denne anbringelsesmåde giver anledning til justeringer med henblik på en begrænsning.

Endvidere fremgår, at Justitsministeriet finder, at den nævnte indberetningsordning tillige skal omfatte de situationer, hvor tilbageholdelsen af efterforskningsmæssige grunde udstrækkes ud over 6 timer, således at anvendelsen i praksis af muligheden for længere tilbageholdelser kan vurderes.

På denne baggrund fastsatte jeg ved Rigsadvokaten Informerer nr. 32/2004 i juli 2004 retningslinier om indberetning til Rigsadvokaten af visse sager om tilbageholdelse af børn under 15 år. Samtidig udsendte jeg Rigsadvokatmeddelelse nr. 2/2004 om behandlingen af sager mod unge lovovertrædere, hvori de nye regler i retsplejelovens kapitel 75 b er nærmere beskrevet.

Ifølge Rigsadvokaten Informerer nr. 32/2004 skulle politimestrene til Rigsadvokaten indsende skemaer med oplysninger om alle tilbageholdelser af børn under 15 år, der er udtrakt over 6 timer, og alle enerumsanbringelser af børn under 15 år af efterforskningsmæssige grunde foretaget i perioden fra den 1. juli 2004 til den 30. juni 2005. Med henblik på at få et fuldstændigt overblik over enerumsanbringelse af børn under 15 år besluttede jeg, at indberetningsordningen ligeledes skulle omfatte

enerumsanbringelse af børn under 15 år af sikkerhedsmæssige grunde. Endvidere skulle politimestrene efter udløbet af perioden for indberetningsordningen oplyse, om der efter ikrafttrædelsen af de nye regler og retningslinier har været problemer af mere generel karakter.

På baggrund af disse indberetninger og udtalelserne fra politimestrene har Rigsadvokaten udarbejdet denne redegørelse.

Redegørelsen indeholder i afsnit 2 en kort beskrivelse af de regler, der ved lovændringen i 2004 blev indføjet i retsplejeloven og baggrunden for ændringerne. I afsnit 3 beskrives og vurderes erfaringerne med de nye regler og de foretagne indberetninger. Afsnit 3 suppleres af et bilag, der indeholder nærmere oplysninger om politimestrenes udtalelser. I afsnit 4 findes en sammenfatning af konklusionerne i redegørelsen.

2. De nye regler og deres baggrund

2.1. Baggrunden for lovændringen

Retsplejeloven indeholdt ikke forud for ændringen i 2004 særlige regler om politiets anvendelse af straffeprocessuelle tvangsindgreb over for børn under den kriminelle lavalder som led i den strafferetlige efterforskning. Det antoges imidlertid i praksis, at politiet efter gældende ret i vidt omfang kunne foretage straffeprocessuelle tvangsindgreb over for børn under 15 år.

I februar 2001 afleverede en af regeringen nedsat ekspertgruppe en rapport om ungdomskriminalitet. Ekspertgruppen anbefalede i rapporten, at der indførtes hjemmel i lovgivningen for politiet til at tilbageholde børn og unge under den kriminelle lavalder i forbindelse med mistanke om kriminalitet, og at der ligeledes blev tilvejebragt en klar hjemmel for politiet til at kunne oplyse sagen ved anvendelse af efterforskningsmidler, der kendes fra retsplejeloven.

I regeringens handlingsplan mod volds- og ungdomskriminalitet "Stop volden" fra marts 2002 anførtes det bl.a., at selv om børn og unge under 15 år ikke kan straffes, er det vigtigt, at politiet kan efterforske sagerne, bl.a. for at klarlægge omfanget af kriminaliteten til brug for de sociale myndigheders overvejelser om foranstaltninger efter den sociale lovgivning og med henblik på, at barnet skal forstå alvoren af den begåede kriminalitet.

På den baggrund anmodede Justitsministeriet i april 2002 Strafferetsplejeudvalget om nærmere at overveje de spørgsmål, som ekspertgruppen havde rejst om adgangen til som led i politiets efterforskning at tilbageholde og foretage straffeprocessuelle indgreb over for børn og unge under den kriminelle lavalder.

Strafferetsplejeudvalget afgav i november 2003 betænkning nr. 1431/2003 om straffeprocessuelle tvangsindgreb over for børn under den kriminelle lavalder. I betænkningen har Strafferetsplejeudval-

get på baggrund af en gennemgang af retsplejelovens gældende regler om straffeprocessuelle tvangsindgreb vurderet, i hvilket omfang de enkelte indgreb må antages også at kunne finde anvendelse over for børn under den kriminelle lavalder. Endvidere har udvalget overvejet, hvilke regler der bør finde anvendelse over for børn under den kriminelle lavalder, herunder navnlig om retsplejelovens bestemmelser om straffeprocessuelle tvangsindgreb bør finde anvendelse.

Lovforslaget byggede på betænkningen og svarede i det væsentlige til Strafferetsplejeudvalgets lovudkast. Formålet med lovændringen var på denne baggrund at tilvejebringe en klar og udtømmende regulering i retsplejeloven af, hvilke indgreb der i forbindelse med en strafferetlig efterforskning efter omstændighederne kan foretages over for børn under den kriminelle lavalder.

2.2. De nye regler i retsplejeloven om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder

Børn under 15 år kan ikke straffes. Politiet kan dog efterforske sådanne sager, bl.a. for at klarlægge omfanget af kriminaliteten, for at konstatere, om andre personer kan mistænkes, og for at få eventuelle koster tilbagegivet.

Tilbageholdelse

Efter retsplejelovens § 821 a, stk. 1, kan politiet tilbageholde børn under 15 år, der mistænkes for strafbart forhold, hvis betingelserne for anholdelse efter retsplejelovens § 755, stk. 1, er til stede, og tilbageholdelsens øjemed ikke kan opnås ved mindre indgribende foranstaltninger. Retsplejelovens § 755, stk. 2 – 5 (om privat anholdelse, proportionalitet mv.) samt § 758, stk. 1 (om skånsomhed, undersøgelse af legeme og tøj mv.) og § 759 (om ransagning for at søge efter en mistænkt) finder tilsvarende anvendelse.

Tilbageholdelse af børn under 15 år skal foretages så skånsomt som muligt, jf. § 821 a, stk. 3. Der skal ved vurderingen af, om tilbageholdelsen af børn under 15 år vil være et uforholdsmæssigt indgreb, lægges vægt på den særlige belastning, som indgrebet på grund af den pågældendes unge alder må antages at indebære, jf. § 821 c.

Tilbageholdelsen skal være så kortvarig som mulig, jf. § 821 a, stk. 4, 1. pkt. Tilbageholdelsen må kun udstrækkes ud over 6 timer, når væsentlige hensyn til efterforskningen gør dette påkrævet, og må i intet tilfælde udstrækkes ud over 24 timer, jf. 2. pkt.

Der er i bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 1 (§ 821 a) anført følgende om tilbageholdelse:

”Bestemmelsen indebærer, at der for tilbageholdte børn under den kriminelle lavalder indføres et klart udgangspunkt om, at tilbageholdelse ikke må have en varighed ud over 6 timer. Fristen foreslås indsat med henblik på at understrege vigtigheden af, at tilbageholdelse af børn tidsmæssigt kun må udstrækkes i et omfang, som er strengt nødvendigt for, at tilbageholdelsens

formål kan opnås. Den pågældende må således normalt løslades eller overgives til forældre-myndighedsindehaveren eller de sociale myndigheder senest 6 timer efter tilbageholdelsens iværksættelse.

Fristen på 6 timer for tilbageholdelse af børn under 15 år i den foreslåede § 821 a, stk. 4, er dog ikke absolut. Efter lovforslaget kan tilbageholdelse således udstrækkes ud over 6 timer, når væsentlige hensyn til efterforskningen gør det påkrævet. Der kan f.eks. være tale om sager, hvor der skal gennemføres en retsmedicinsk undersøgelse af barnet, der kræver, at barnet transporteres over en længere afstand til det sted – f.eks. fra Frederikshavn til Retsmedicinsk Institut – hvor undersøgelsen skal foretages.

Opretholdelsen af en tilbageholdelse ud over 6 timer kan i øvrigt navnlig tænkes at finde sted i sager om grov kriminalitet – f.eks. voldsforbrydelser og bandekriminalitet – hvor det efter en konkret vurdering findes nødvendigt med henblik på at hindre yderligere strafbart forhold eller at forhindre, at den pågældende modarbejder sagens opklaring, f.eks. ved at advare andre mistænkte på fri fod. Det forudsættes herved endvidere, at tilbageholdelsens øjemed ikke kan opnås ved mindre indgribende midler eller ved at overgive den pågældende til de sociale myndigheder mv.

Det er sigtet med bestemmelsen, at tilbageholdelse af efterforskningsmæssige grunde skal afsluttes snarest muligt. Hvis det derefter af andre grunde er nødvendigt med en fortsat tilbageholdelse – f.eks. for at afvente at barnet afhentes af sine forældre eller transporteres til en social institution efter aftale med socialforvaltningen – må den fortsatte tilbageholdelse bero på andre regler.”

Enerumsanbringelse

Anbringelse af et tilbageholdt barn må ikke ske i arresthus, jf. § 821 a, stk. 3, 2. pkt. Anbringelse i venterum, detentionslokale eller lignende må kun ske, når det er nødvendigt af sikkerhedsmæssige grunde, eller når det undtagelsesvis er påkrævet af hensyn til efterforskningen, og anden anbringelse ikke er mulig, jf. 3. pkt.

Om de sikkerhedsmæssige grunde, der kan begrunde en enerumsanbringelse, anføres følgende i lovens forarbejder:

”Der kan med hensyn til spørgsmålet om anbringelse af sikkerhedsmæssige grunde i øvrigt henvises til, at Politikommissionen i betænkning nr. 1410/2002 om politilovgivning har udarbejdet et udkast til en lov om politiets virksomhed (politiloven). Lovudkastets § 10, stk. 4 og 5, indeholder særlige regler om anbringelse af børn, der er frihedsberøvede (uden for strafferetsplejen). Efter § 10, stk. 4, må der ikke ske anbringelse af børn under 12 år. Et barn under 15 år må kun anbringes i detention, hvis anden anbringelse er sikkerhedsmæssig uforvarselig som følge af barnets adfærd. Det fremgår af bemærkningerne til denne bestemmelse, at anbringelse i detention af børn på 12-14 år vil kunne ske, hvis barnets opførsel har karakter af voldelig eller ustyrlig adfærd, der indebærer en alvorlig risiko for skade på barnet selv eller på andre, og hvor anden anbringelse af barnet som følge heraf ikke skønnes forsvarlig. Det fremgår endvidere af bemærkningerne, at provokerende og generende adfærd således ikke i sig selv kan begrunde detentionsanbringelse.

Den foreslåede § 821 a, stk. 3, 3. pkt., 1. led, om anbringelse af sikkerhedsmæssige grunde er udformet i lyset heraf. Enerumsanbringelse i venterum mv. af børn under 15 år efter § 821 a,

stk. 3, forudsættes således kun at kunne finde sted på lignende betingelser – herunder aldersgrænsen for detentionsanbringelse.”

Det følger således af lovens forarbejder, at børn under 12 år ikke må anbringes i enerum, ligesom provokerende og generende adfærd ikke i sig selv kan begrunde en sådan anbringelse.

For så vidt angår muligheden for at anbringe børn under 15 år i venterum mv. af efterforskningsmæssige grunde er følgende anført i bemærkningerne til lovforslaget:

”Som undtagelse til hovedreglen om, at anbringelse af børn i venterum, detentionslokale eller lignende kun kan ske af sikkerhedsmæssige grunde, indeholder lovudkastet i stk. 3, 3. pkt., 2. led, et forslag om, at børn herudover ligeledes kan anbringes på denne måde, når det undtagelsesvist er påkrævet af hensyn til efterforskningen, og anden anbringelse ikke er mulig. Det forudsættes herved, at enerumsanbringelse af efterforskningsmæssige grunde kun finder sted, når der er tale om alvorlig personfarlig kriminalitet – navnlig vold, voldtægt og væbnet røveri – og når denne anbringelsesmåde er nødvendig af væsentlige efterforskningsmæssige grunde. Det må endvidere kræves, at det ikke er praktisk muligt at anbringe barnet på anden måde. Anbringelse i venterum mv. kan således kun ske i tilfælde, hvor der ikke er disponibelt mandskab hos politiet eller hos de sociale myndigheder, der kan være til stede sammen med barnet.”

Som det fremgår af bemærkningerne, er det forudsat, at enerumsanbringelse som følge af efterforskningsmæssige hensyn kun skal anvendes undtagelsesvist, ligesom anbringelsen er begrænset til de tilfælde, hvor efterforskningen omfatter alvorlig personfarlig kriminalitet.

Det er endvidere en forudsætning, at det ikke er praktisk muligt at anbringe barnet på en anden måde. Anbringelse i venterum mv. kan kun ske i tilfælde, hvor der ikke er disponibelt mandskab hos politiet eller hos de sociale myndigheder, der kan være til stede sammen med barnet.

Anbringelse i venterum, detentionslokale eller lignende må i intet tilfælde udstrækkes ud over 6 timer, jf. § 821 a, stk. 4, 3. pkt.

I lovens forarbejder anføres følgende om 6-timers fristen for enerumsanbringelse:

”Der er dog en absolut frist på 6 timer for enerumsanbringelse af børn under 15 år. Hvis politiet efter udløbet af 6 timers fristen fortsat har behov for at tilbageholde barnet af efterforskningsmæssige grunde, må dette således ske ved, at barnet anbringes på et kontor eller lignende i fællesskab med en voksen, eksempelvis forældremyndighedsindehaveren eller en repræsentant for de sociale myndigheder.”

Der er i loven således ikke hjemmel til, at enerumsanbringelse udstrækkes ud over 6 timer.

3. De generelle erfaringer med de nye regler og de foretagne indberetninger

3.1. Indberetningsordningen

Som det fremgår af afsnit 2 ovenfor, er der ved lovændringen i 2004 skabt en udtrykkelig hjemmel for politiet til at tilbageholde børn under den kriminelle lavalder i op til 24 timer og skabt mulighed for at anbringe børn under den kriminelle lavalder i enerum i op til 6 timer.

I lovens forarbejder lægges der op til, at Rigsadvokaten etablerer en indberetningsordning, der dels omfatter de situationer, hvor tilbageholdelse af efterforskningsmæssige grunde udstrækkes ud over 6 timer, dels tilfælde, hvor der sker enerumsanbringelse af efterforskningsmæssige grunde.

I de almindelige bemærkninger til lovforslaget anføres bl.a. følgende om indberetningsordningen :

”Justitsministeriet er enig med flertallets forslag (flertallet i Justitsministeriets Strafferetsplejeudvalg) om at etablere en indberetningsordning for politiet til Rigsadvokaten vedrørende politiets enerumsanbringelser af børn under 15 år af efterforskningsmæssige grunde, således at Rigsadvokaten får til opgave at vurdere, om anvendelsen i praksis af denne anbringelsesmåde giver anledning til justeringer med henblik på begrænsning. Justitsministeriet vil anmode Rigsadvokaten om at etablere en sådan indberetningsordning.

...

Justitsministeriet finder endvidere, at den ovenfor nævnte indberetningsordning til Rigsadvokaten tillige bør omfatte de situationer, hvor tilbageholdelsen af efterforskningsmæssige grunde udstrækkes udover 6 timer, således at anvendelsen i praksis af muligheden for længere tilbageholdelse kan vurderes.”

Det fremgår videre af forarbejderne, at hensigten med indberetningsordningen om tilbageholdelse af efterforskningsmæssige grunde var at sikre, at den praktiske anvendelse af adgangen til at udstrække en tilbageholdelse ud over 6 timer sker i overensstemmelse med de hensyn, der er nævnt i lovforslaget. Med hensyn til den del af indberetningsordningen, der vedrører tilbageholdelse i enerum af efterforskningsmæssige grunde, var hensigten at sikre, at anvendelsen i praksis af denne anbringelsesmåde afspejler bestemmelsens karakter af en snæver undtagelsesbestemmelse.

Som anført under afsnit 1 fastsatte jeg på baggrund af det i forarbejderne anførte ved Rigsadvokaten Informerer nr. 32/2004 i juli 2004 retningslinier om indberetning til Rigsadvokaten af visse sager om tilbageholdelse af børn under 15 år.

Ifølge Rigsadvokaten Informerer nr. 32/2004 skulle politimestrene til Rigsadvokaten indsende skemaer med oplysninger om alle tilbageholdelser af børn under 15 år, der er udstrakt over 6 timer, og alle enerumsanbringelser af børn under 15 år af efterforskningsmæssige grunde foretaget i perioden fra den 1. juli 2004 til den 30. juni 2005. Med henblik på at få et fuldstændigt overblik over enerumsanbringelse af børn under 15 år besluttede jeg, at indberetningsordningen ligeledes skulle omfatte enerumsanbringelse af børn under 15 år af sikkerhedsmæssige grunde. Endvidere skulle politime-

strene efter udløbet af perioden for indberetningsordningen oplyse, om der efter ikrafttrædelsen af de nye regler og retningslinier har været problemer af mere generel karakter.

Politimestrenes udtalelser om de generelle erfaringer med de nye regler omtales nærmere nedenfor under afsnit 3.2. De modtagne indberetninger gennemgås i afsnit 3.3. – 3.5.

3.2. Politimestrenes udtalelser om de generelle erfaringer med de nye regler

Politimestrenes udtalelser om de generelle erfaringer med de nye regler er gengivet i bilaget til redøgørelsen.

Som det fremgår af bilaget, har 48 politimestre udtalt sig om dette spørgsmål. Politimestrene har oplyst, at der ikke har været problemer af generel karakter i forbindelse med de nye regler, men enkelte politimestre har peget på konkrete vanskeligheder, jf. nærmere nedenfor.

Flere politimestre udtrykker endvidere stor tilfredshed med reglerne. Politimesteren på Frederiksberg anfører således, at det ofte er en lettelse for efterforskningen, at afhøringen af den unge kan foretages umiddelbart, mens den unge er i politiets varetægt, ligesom reglerne giver politiet god mulighed for at foretage de nødvendige undersøgelser i sagen. Den konsekvens af den kriminelle handling (tilbageholdelsen/enerumsanbringelsen), som den unge præsenteres for, kan i øvrigt have en præventiv virkning. Politimesteren i Vejle finder, at det på udmærket og hensigtsmæssig måde har lettet og effektiviseret arbejdet, at der er tilvejebragt en klar og præcis lovhjemmel for de straffeprocessuelle indgreb.

Politimesteren i Gentofte er blandt de politimestre, der har oplyst, at der ikke har været problemer af mere generel karakter med de nye regler. Politimesteren oplyser dog samtidig, at der kan være situationer, hvor der går lang tid, før forældrene eller de sociale myndigheder kommer til stede, og såfremt tilbageholdelsen sker i aften- og nattetimerne, kan der være situationer, hvor der ikke er personale til at tage sig af barnet.

Politimesteren i Gladsaxe oplyser tilsvarende, at reglerne som hovedregel ikke giver anledning til problemer, idet de unge oftest køres direkte hjem og overlades til forældrene. Dog har det vist sig, at det kan være problematisk at håndtere situationen, hvor flere/mange unge – heriblandt også unge under 15 år – er involveret i samme sag. I sådanne situationer kan det af hensyn til sagens opklaring være nødvendigt at anbringe de unge kortvarigt i venterum. Disse situationer opstår ofte uden for normal "kontortid", hvor der ikke er personaleressourcer nok til, at samtlige unge anbringes under opsyn.

Tilsvarende oplyser Politimesteren i Hvidovre, at enerumsanbringelse af unge stort set udelukkende har fundet sted om aftenen og natten og derfor er delvist ressourcemæssigt begrundet. I sager, hvor den unge skal afhøres, skal socialforvaltningen og forældremyndighedsindehaveren underrettes og så vidt muligt gives mulighed for at overvære afhøringen. Disse underretninger kan være tidskrævende i

døgnets yderpunkter, og der er ofte ikke politipersonale til rådighed til at holde øje med den unge i ventetiden, hvorfor anbringelse af den unge i venterum kan være påkrævet.

Dette tilslutter Politimesteren i Køge sig, idet han anfører, at det har vist sig problematisk at undgå enerumsanbringelser af børn. I de oftest forekommende tilfælde, hvor børn indbringes til politistationen efter ophør af normal arbejdstid og ofte om natten, vil der som udgangspunkt kun være få polititjenestemænd til stede, og de vil typisk være beskæftiget med den indledende efterforskning i sagen. En anbringelse af barnet f.eks. i vagtstuen under opsyn i denne indledende fase ville bevirke, at den indledende efterforskning måtte udsættes, indtil der blev tilkaldt ekstra personale eller eventuelt repræsentanter for socialforvaltningen kunne komme til stede. Der er under disse omstændigheder risiko for, at efterforskningen vil lide skade eller blive mangelfuld. Det har dog i stor udstrækning kunnet undgås, fordi enerumsanbringelse i kortere perioder er skønnet forsvarligt ud fra sikkerhedsmæssige betragtninger.

Politimesteren i Odense oplyser, at såvel mindreårige (under 15 år) som 15 til 18-årige med jævne mellemrum deltager i strafbare handlinger med et betydeligt antal sigtede. Gerningstidspunkterne er oftest aften- og nattetimerne. Såfremt de mindreårige ikke kan løslades uden afhøring, er det et praktisk problem at have børnene siddende på kontorer i længere tidsrum. Politimesteren nævner i den forbindelse en konkret sag, hvor der var syv anholdte, herunder to mindreårige. I sådanne sager giver de nye regler efter politimesterens opfattelse ikke politiet nogen mulighed for at tilbageholde de mindreårige, indtil efterforskningen har klarlagt deres egen og andres rolle.

Det kan således sammenfattende konkluderes, at der i sager, hvor tilbageholdelsen finder sted i aften- eller nattetimerne, og hvor der ofte er flere anholdte, kan opstå problemer med placeringen af barnet. Hvis politiet ikke råder over det fornødne mandskab til at sikre, at de tilbageholdte børn ikke kommer i kontakt med hinanden, eller ikke har mulighed for at anbringe det tilbageholdte barn ved f.eks. vagthavende, kan det således være nødvendigt at placere barnet/børnene alene i venterum eller lignende.

3.3. De modtagne indberetninger

Som nævnt i afsnit 3.1. skulle politimestrene til Rigsadvokaten indsende skemaer med oplysninger om alle tilbageholdelser af børn under den kriminelle lavalder, der strakte sig over mere end 6 timer, og alle enerumsanbringelser af børn under den kriminelle lavalder i perioden fra den 1. juli 2004 til den 30. juni 2005, dvs. i et år. Indberetningsordningen har ikke omfattet sager, hvor et barn har været tilbageholdt i kortere tid end 6 timer, og hvor barnet ikke har været anbragt i enerum. Tallene nedenfor giver således ikke et billede af alle politiets tilbageholdelser af børn under 15 år, men derimod af enerumsanbringelser og af anbringelser ud over 6 timer.

Rigsadvokaten har i alt modtaget 146 indberetninger om tilbageholdelse af efterforskningsmæssige hensyn i mere end 6 timer og om enerumsanbringelse af børn under 15 år, der er omfattet af ordnin-

gen. Hver indberetning omfatter én person. Indberetningerne er modtaget fra i alt 28 politikredse, jf. nedenfor.

Politikreds	Antal indberetninger	Tilbageholdelse i mere end 6 timer	Tilbageholdelse i mere end 6 timer <u>med</u> enerumsanbringelse	Enerumsanbringelse uden længerevarende tilbageholdelse
1. København	24	5	10	9
2. Frederiksberg	1	1	0	0
3. Gentofte	3	1	1	1
4. Lyngby	4	0	2	2
5. Gladsaxe	6	0	0	6
6. Hvidovre	9	0	1	8
7. Glostrup	1	1	0	0
9. Helsingør	2	1	0	1
11. Fr. Sund	1	0	0	1
12. Roskilde	31	0	5	26
13. Køge	10	2	2	6
16. Ringsted	3	0	2	1
23. Odense	2	0	1	1
28. Sønderborg	2	0	0	2
31. Haderslev	1	0	0	1
32. Ribe	1	0	1	0
33. Esbjerg	2	0	0	2
35. Fredericia	9	0	0	9
36. Kolding	1	0	1	0
37. Vejle	9	1	5	3
38. Horsens	2	0	0	2
41. Holstebro	1	0	0	1
42. Århus	5	0	0	5
43. Odder	3	0	1	2
44. Silkeborg	2	0	0	2
48. Skive	1	0	0	1
51. Ålborg	9	0	0	9
53. Fr. Havn	1	0	0	1
I alt	146	12	32	102

De 146 indberetninger omfatter i alt 107 personer, idet der er børn, der er tilbageholdt eller enerumsanbragt flere gange i perioden fra den 1. juli 2004 til den 30. juni 2005.

Tabellen nedenfor viser det antal personer, der er indberettet mere end én gang, og hvor mange gange disse "gengangere" er indberettet i alt.

Antal indberetninger	Personer
2 indberetninger	11
3 indberetninger	4
4 indberetninger	1
5 indberetninger	3
6 indberetninger	1

Den person, der tegner sig for flest indberetninger, har således i løbet af indberetningsperioden på 1 år været tilbageholdt eller enerumsanbragt i alt 6 gange.

De 146 indberetninger vedrører børn i alderen 11-14 år og fordeler sig således:

Alder	Antal personer
11-årige	2
12-årige	7
13-årige	34
14-årige	103

Som det fremgår, var langt størstedelen af børnene fyldt 14 år på tidspunktet for tilbageholdelsen/enerumsanbringelsen.

De 146 indberetninger vedrører følgende kriminalitet:

Straffeloven mv.	Antal sager
Straffelovens § 119 – vold og trusler	5
Straffelovens § 123 – vidnetrusler	1
Straffelovens § 244 – vold	9
Straffelovens § 266 – trusler	2
Straffelovens § 276 – tyveri*	76
Straffelovens § 277 – ulovlig omgang med hittegods	1
Straffelovens § 288 – røveri	23
Straffelovens § 291 – hærværk	3
Straffelovens § 293 a – brugstyveri af bil	25
Våbenloven	1

*Tyverierne omfatter bl.a. butikstyveri, tasketyveri og indbrud.

Som det fremgår, er tyveri den oftest forekommende årsag til tilbageholdelse. 40 indberetninger vedrører personfarlig kriminalitet.

120 af de 146 indberetninger vedrører sager med flere gerningsmænd, mens kun 26 indberetninger vedrører tilfælde, hvor det tilbageholdte/enerumsanbragte barn har været alene om at udføre kriminaliteten.

3.4. Tilbageholdelser i mere end 6 timer

Det fremgår af retsplejelovens § 821 a, stk. 4, at en tilbageholdelse af et barn under den kriminelle lavalder skal være så kortvarig som mulig. Tilbageholdelsen må kun udstrækkes ud over 6 timer, når væsentlige hensyn til efterforskningen gør dette påkrævet, og må i intet tilfælde udstrækkes ud over 24 timer.

Der stilles ikke i forarbejderne særlige krav til den kriminalitet, der har begrundet tilbageholdelsen, jf. afsnit 2.2, idet det dog anføres, at tilbageholdelsen navnlig kan tænkes at finde sted i sager om grov kriminalitet, f.eks. voldsforbrydelser og bandekriminalitet. Endvidere nævnes, at tilbageholdelse ud over 6 timer f.eks. kan ske, hvis der i sagen skal gennemføres en retsmedicinsk undersøgelse af barnet.

Som det fremgår af tabellen i afsnit 3.3. over modtagne indberetninger fordelt på politikredse, er der i perioden fra den 1. juli 2004 til den 30. juni 2005 sket 12 tilbageholdelser i mere end 6 timer, hvor barnet ikke har været enerumsanbragt, og 32 tilbageholdelser i mere end 6 timer, hvor der samtidig er sket enerumsanbringelse af barnet. De sidstnævnte 32 tilfælde gennemgås også nedenfor under afsnit 3.5.

Der er således foretaget i alt 44 tilbageholdelser, som er udstrakt i mere end 6 timer.

Nedenstående skema viser antallet af tilbageholdelser fordelt på den tidsmæssige udstrækning (opdelt efter time-interval):

Tilbageholdelsen angivet i timer	Antal tilbageholdelser
6-7 timer	12
7-8 timer	16
8-9 timer	2
9-10 timer	0
10-11 timer	6
11-12 timer	4
12-13 timer	3

13-14 timer	0
14-15 timer	0
15-16 timer	1

Det fremgår således af skemaet, at størstedelen af tilbageholdelserne er udstrakt indtil 8 timer.

Den længste tilbageholdelse, der er konstateret i undersøgelsen, har en varighed på 15 timer og 5 minutter.

I langt den overvejende del af sagerne (40 af de 44 tilbageholdelser) er der flere mistænkte.

Er der flere anholdte/tilbageholdte, tilsiger hensynet til efterforskningen, at alle som hovedregel bør afhøres inden løsladelse. Det gør sig især gældende i sager, hvor der tillige er medgerningsmænd over 15 år, der eventuelt skal retsforfølges i anledning af den begåede kriminalitet.

Det forhold, at der er flere tilbageholdte, medfører i øvrigt normalt en længere sagsbehandling, idet der skal foretages flere afhøringer, ligesom der for hver enkelt tilbageholdte barn skal tilkaldes forældre og en repræsentant for de sociale myndigheder.

Endvidere har størstedelen af tilbageholdelserne (29 af de 44 tilbageholdelser) fundet sted udenfor normal arbejdstid (dvs. i tidsrummet fra kl. 16 om eftermiddagen til kl. 8 om morgenen), hvor der er mindre politipersonale til stede til sagsbehandling, og hvor det også kan være vanskeligere at få en repræsentant for socialforvaltningen til stede. Det bemærkes i den forbindelse, at det fremgår af retsplejelovens § 821 d, stk. 1, at en repræsentant for kommunalbestyrelsen så vidt muligt skal have adgang til at overvære afhøringer, der foretages af politiet.

Det er oplyst, at tilbageholdelsen i enkelte tilfælde har måttet udstrækkes, fordi politiets afhøring har måttet afvente de sociale myndigheders tilstedekomst. I et af disse tilfælde opstod der tvist mellem de sociale myndigheder om, hvem der skulle deltage i afhøringen af barnet (hjemkommunen eller den kommune, hvori kriminaliteten var begået).

I tre tilfælde er tilbageholdelsen blevet forlænget på grund af forældrenes forhold. I et af disse tilfælde kunne værgen ikke afhente barnet grundet arbejde, mens forældrene i to tilfælde ikke ønskede at komme til stede og afhente barnet.

Det må herefter antages, at de fleste tilbageholdelser ud over 6 timer har været påkrævede af hensyn til efterforskningen, idet tilbageholdelsen bl.a. skyldes, at der er flere mistænkte, der skal afhøres mv., og at kriminaliteten er begået i aften og nattetimerne, hvor både politiet og de sociale myndigheder kan have færre ressourcer til rådighed.

Det må dog samtidig konkluderes, at også andre forhold – f.eks. forældrenes manglende afhentning af barnet – kan medvirke til en længere tilbageholdelse. Dette forhold alene kan ikke medføre tilbageholdelse efter bestemmelsen i retsplejelovens § 821 a, stk. 4, 2. pkt. Som det fremgår af forarbejderne til denne bestemmelse, kan barnet dog efter omstændighederne tilbageholdes efter de gældende regler om indgreb uden for strafferetsplejen med henblik på overgivelse til forældremyndighedsindehaveren eller de sociale myndigheder, f.eks. fordi barnet må antages ikke at være i stand til at tage vare på sig selv.

Det er på baggrund af det ovenfor anførte min opfattelse, at politiet alt overvejende anvender adgangen til at udstrække en tilbageholdelse ud over 6 timer i overensstemmelse med de hensyn, der er nævnt i lovforslaget (væsentlige hensyn til efterforskningen). Jeg finder endvidere ikke, at tilbageholdelsens længde udstrækkes ud over det forsvarlige, henset til de faktorer, der som ovenfor beskrevet har indflydelse på tilbageholdelsens længde. Der bør således efter min opfattelse lægges afgørende vægt på, at der kun i 44 tilfælde er sket en tilbageholdelse af et barn under den kriminelle lavalder i mere end 6 timer, og at tilbageholdelsen i størstedelen af tilfældene ikke har varet længere end 8 timer. Antallet af tilbageholdelser, der har udstrakt sig udover 6 timer, viser dog samtidig, at der er et behov for, at politiet i visse situationer har mulighed for at tilbageholde børn under 15 år i mere end 6 timer.

Jeg finder på denne baggrund ikke, at der er grundlag for at foreslå en begrænsning af politiets adgang til at udstrække tilbageholdelse af børn under den kriminelle lavalder udover 6 timer.

3.5. Enerumsanbringelse

Anbringelse af en mistænkt under 15 år må ikke ske i arresthus. Anbringelse i venterum, detentionslokale eller lignende må kun ske, når det er nødvendigt af sikkerhedsmæssige grunde, eller når det undtagelsesvis er påkrævet af hensyn til efterforskningen, og anden anbringelse ikke er mulig, jf. § 821 a, stk. 3.

Der er i alt foretaget 134 enerumsanbringelser. 32 af disse har tillige været en tilbageholdelse ud over 6 timer, jf. afsnit 3.4. ovenfor. Fordelingen af enerumsanbringelserne er følgende:

Begrundelsen for enerumsanbringelsen	Antal
Sikkerhedsmæssige grunde	31
Efterforskningsmæssige hensyn	67
Både sikkerhedsmæssige og efterforskningsmæssige hensyn	36

Enerumsanbringelserne behandles nærmere i de følgende afsnit (3.5.1., 3.5.2. og 3.5.3), der er opdelt efter den årsag, som politimestrene ved indberetningen har anført som begrundelse for anbringelsen. Disse afsnit indeholder også oplysninger om varigheden af enerumsanbringelserne.

I afsnit 3.5.4. gennemgås de enerumsanbringelser, der har været for langvarige, jf. retsplejelovens § 821 a, stk. 4, hvorefter enerumsanbringelse i intet tilfælde må udstrækkes ud over 6 timer.

3.5.1. Enerumsanbringelse af sikkerhedsmæssige grunde

Enerumsanbringelse kan efter § 821 a, stk. 3, ske, når det er nødvendigt af sikkerhedsmæssige grunde. Som nævnt under afsnit 2.2. forudsættes det i forarbejderne vedrørende denne bestemmelse, at anbringelse i enerum af børn på 12 – 14 år kan ske, hvis barnets opførsel har karakter af voldelig eller ustyrlig adfærd, der indebærer en alvorlig risiko for skade på barnet selv eller på andre, og hvor anden anbringelse af barnet som følge heraf ikke skønnes forsvarlig.

Af tabellen i afsnit 3.5. fremgår det, at der i perioden 1. juli 2004 til 30. juni 2005 i 31 tilfælde er sket enerumsanbringelse af sikkerhedsmæssige grunde. Enerumsanbringelserne har i de 31 sager haft en varighed fra 15 minutter til 5 timer og 55 minutter. Der er således ingen af disse anbringelser, der har været ud over den absolutte frist på 6 timer.

De modtagne indberetninger viser, at hovedparten af enerumsanbringelser skyldes, at barnet har optrådt ustyrligt (været truende eller aggressiv i øvrigt) eller har truet med at forlade stedet og derfor ikke har kunnet placeres andre steder end i enerum. Som eksempler kan nævnes et tilfælde, hvor barnet optrådte råbende og skrigende og forsøgte at kaste et askebæger i hovedet på en polititjenestemand, og et tilfælde, hvor barnet optrådte ustyrligt, hvilket sammenholdt med flugtforsøg under tidligere ophold i politiets varetægt medførte, at det skønnedes nødvendigt at placere barnet i enerum af sikkerhedsmæssige årsager.

Det er dog også oplyst, at der i nogle tilfælde er foretaget enerumsanbringelse af sikkerhedsmæssige årsager, idet der ikke var personaleressourcer nok til at varetage en bevogtning af barnet. Det forekommer derfor, at barnet har måttet placeres i enerum i situationer, hvor den vagthavende har siddet alene og derfor af sikkerhedsmæssige årsager ikke har kunnet passe på barnet samtidig med varetagelsen af de forefaldende opgaver. Dette er særligt tilfældet i aften- og nattetimerne, hvor bemanningen i de mindre politikredse ikke er stor. Der er dog tillige indberettet et enkelt tilfælde fra en større politikreds (Politidirektøren i København - enerumsanbringelse i 1 time og 50 minutter).

Som det fremgår ovenfor under afsnit 3.2., peger politimestrene i udtalelserne om de generelle erfaringer med de nye regler på, at der i sager, hvor tilbageholdelsen finder sted i aften- eller nattetimerne, og hvor der ofte er flere anholdte, kan opstå problemer med placeringen af barnet. Hvis politiet ikke råder over det fornødne mandskab til at sikre, at de tilbageholdte børn ikke kommer i kontakt med hinanden, eller ikke har mulighed for at anbringe det tilbageholdte barn ved f.eks. vagthavende, kan det således være nødvendigt at placere barnet/børnene alene i aflåste lokaler.

Det er min opfattelse, at der her er tale om et reelt problem, hvor det i visse situationer kan være meget vanskeligt at tilrettelægge arbejdet, så enerumsanbringelse altid kan undgås.

Da enerumsanbringelse af sikkerhedsmæssige grunde imidlertid forudsætter, at barnet opfører sig ustyrligt eller voldeligt, vil jeg henlede politimestrenes opmærksomhed på, at enerumsanbringelse alene af ressourcemæssige grunde skal undgås, f.eks. ved tilkaldelse af yderligere personale.

3.5.2. Enerumsanbringelse af efterforskningsmæssige hensyn

Der er i indberetningsperioden foretaget 67 enerumsanbringelser af efterforskningsmæssige årsager, jf. herved tabellen i afsnit 3.5.

Der er i bemærkningerne til lovforslaget anført følgende om enerumsanbringelse af efterforskningsmæssige grunde:

”Justitsministeriet er endvidere enig med Strafferetsplejeudvalgets flertal i, at den foreslåede bestemmelse bør give adgang til i visse særlige tilfælde at anbringe tilbageholdte børn under 15 år i venterum mv. af efterforskningsmæssige grunde. Som anført af udvalgets flertal, kan der i praksis forekomme tilfælde, navnlig ved efterforskning af alvorlig personfarlig kriminalitet som f.eks. røveri og voldtægt, hvor det ikke er muligt at anbringe barnet på anden måde, og hvor væsentlige efterforskningsmæssige hensyn tilsiger, at politiet bør have adgang til at afhøre barnet, inden denne når at tale med evt. medgerningsmænd. Justitsministeriet har lagt vægt på, at adgangen til at anbringe børn under 15 år i venterum mv. af efterforskningsmæssige grunde kun bør anvendes undtagelsesvist, jf. flertallets forslag herom.”

Som det fremgår af bemærkningerne, er det forudsat, at enerumsanbringelse som følge af efterforskningsmæssige hensyn, kun skal finde anvendelse undtagelsesvist, ligesom der i bemærkningerne henvises til tilfælde, hvor efterforskningen retter sig mod alvorlig personfarlig kriminalitet.

I Rigsadvokatmeddelelse nr. 2/2004, pkt. 2.2.1, er kravene til enerumsanbringelse beskrevet som følger:

”Det er en betingelse, at der er tale om alvorlig personfarlig kriminalitet – navnlig vold, voldtægt og væbnet røveri – og at anbringelsen er nødvendig af væsentlige efterforskningsmæssige grunde. Det er endvidere en forudsætning, at det ikke er praktisk muligt at anbringe barnet på anden måde. Anbringelse i venterum m.v. kan kun ske i tilfælde, hvor der ikke er disponibelt mandskab hos politiet eller hos de sociale myndigheder, der kan være til stede sammen med barnet

Som et eksempel på, hvornår det kan være nødvendigt at enerumsanbringe et barn under 15 år af efterforskningsmæssige grunde, kan nævnes tilfælde, hvor en gruppe børn – hvoraf et eller flere er under 15 år – pågribes i forbindelse med grov bandekriminalitet. I sådanne tilfælde kan det være af afgørende betydning for efterforskningen, at børnene placeres hver for sig, indtil de har kunnet afhøres af politiet. Hvis politiet på det pågældende sted ikke råder over det fornødne mandskab til at sikre, at de tilbageholdte børn ikke kommer i kontakt med hinanden inden afhøringen, og sådant mandskab ikke kan tilkaldes, eller en repræsentant for de sociale myndigheder

ikke kan være til stede, kan det således være nødvendigt at placere børnene alene i aflåste lokaler.”

Som det fremgår, fremhæves grov bande kriminalitet som et eksempel på, at enerumsanbringelse af efterforskningsmæssige grunde kan komme på tale.

Der er som anført modtaget 67 indberetninger om enerumsanbringelse af et barn af efterforskningsmæssige hensyn. Det fremgår, at der i 61 af sagerne figurerer medgerningsmænd. Kun i 6 tilfælde har det tilbageholdte barn været alene om kriminaliteten.

Enerumsanbringelserne har tidsmæssigt udstrakt sig fra 30 minutter til 14 timer og 20 minutter. De enerumsanbringelser, hvor der er sket en overtrædelse af 6-timers reglen i retsplejelovens § 821 a, stk. 4, 3. pkt., er omtalt nærmere i afsnit 3.5.4.

En gennemgang af indberetningerne viser, at hovedparten af enerumsanbringelserne er begrundet i hensynet til at hindre gerningsmanden i at afstemme sin forklaring med en eller flere medgerningsmænd.

Således anføres det i et tilfælde, at enerumsanbringelsen skyldtes ønsket om at hindre det tilbageholdte barn i samtale med to andre anholdte. I et andet tilfælde anføres det, at der var mange anholdte (7 personer), og at de ikke skulle have mulighed for at afstemme deres forklaringer. I en tredje sag var der fem anholdte, hvoraf flere var mindreårige. Det fremgår, at det yngste af børnene blev hensat hos vagthavende, men at der ikke var personale til yderligere bevogtning.

Indberetningerne viser endvidere, at enerumsanbringelsen kun i 17 tilfælde har fundet sted inden for normal kontortid (kl. 8.00 til 16.00). De resterende 50 enerumsanbringelser har således fundet sted i aften- eller nattetimerne, hvor politiet som ovenfor nævnt i visse tilfælde ikke råder over det fornødne mandskab til at sikre, at de tilbageholdte børn ikke kommer i kontakt med hinanden, eller ikke har mulighed for at anbringe det tilbageholdte barn ved f.eks. vagthavende, og således i visse tilfælde kan være nødsaget til at placere barnet/børnene alene i venterum eller lignende.

Det må således kunne lægges til grund, at hovedparten af enerumsanbringelserne – som forudsat i forarbejderne – har været nødvendige af efterforskningsmæssige hensyn. Indberetningerne viser dog samtidig, at politiet ikke har været fuldt ud opmærksom på det kriminalitetskrav, som er opstillet i forarbejderne.

Kun en mindre del af indberetningerne vedrører således personfarlig kriminalitet, som vold og røveri. En stor del af indberetningerne vedrører anden form for kriminalitet, herunder navnlig tyveri.

Af de indberettede sager fremgår, at særligt Politidirektøren i København, Politimesteren i Roskilde og til dels Politimesteren i Køge har haft mange tyverikomplekser, der omfatter flere gerningsmænd under den kriminelle lavalder.

Der er i disse sager ofte tale om børn, der "arbejder" i grupper og udfører lommetyverier, trick-tyverier mv. Der er således tale om bandekriminalitet, om end ikke af personfarlig karakter.

I den forbindelse kan det oplyses, at det af Københavns Politis virksomhedsberetning fra 2004, side 59, fremgår, at Københavns Politi ved en målrettet indsats i 2004 konstaterede, at en væsentlig del af tyverier begået i den centrale del af København (Strøget, Hovedbanegården, Tivoli, Rådhuspladsen mv.), og som vedrørte tyveri fra lommer, tasker, busser, restaurationer el. lign., blev udført af en gruppe unge drenge med rumænsk statsborgerskab. Som et resultat af politiets indsats blev adskillige gerningsmænd anholdt/tilbageholdt på fersk gerning eller på friske spor, og i ca. 70 tilfælde viste gerningsmændene sig at være unge rumænske børn under 15 år.

I sådanne sager vil antallet af anholdte/tilbageholdte personer i den enkelte sag, den ofte manglende identifikation og eventuelle sproglige vanskeligheder bevirke, at sagsbehandlingen må udstrækkes over et vist tidsrum, og at der som følge heraf kan opstå vanskeligheder med at placere barnet uden for de øvrige medgerningsmænds rækkevidde (for at hindre samstemning af forklaringer).

Det kan da også ved en gennemgang af sagerne konstateres, at der i enkelte sager har været helt op til 7 medgerningsmænd, der alle var under 15 år. Alene de fysiske rammer kan i en sådan sag bevirke, at der sker enerumsanbringelse, idet det næppe er muligt at have 7 børn siddende på vagthavendes kontor eller fordelt på åbne kontorer rundt om på politistationen.

Selv om hensynet til efterforskningen af sådanne større tyverikomplekser således kan forklare, at barnet enerumsanbringes, må det konstateres, at enerumsanbringelse i disse sager ikke er i overensstemmelse med det, der var forudsat ved gennemførelsen af reglerne, idet efterforskningen i disse tilfælde ikke retter sig mod alvorlig personfarlig kriminalitet.

Jeg må på den baggrund konkludere, at anvendelsen i praksis af adgangen til at enerumsanbringe et barn under den kriminelle lavalder af efterforskningsmæssige grunde ikke kan siges at have haft den undtagelsesvise karakter, som der ved ordningens indførelse var lagt op til.

Jeg vil derfor på baggrund af indberetningerne henlede politikredsens opmærksomhed på og indskærpe, at enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder af hensyn til efterforskningen kun bør finde sted undtagelsesvist, og kun når der er tale om alvorlig personfarlig kriminalitet.

Jeg finder imidlertid ikke, at der på nuværende tidspunkt bør ske en yderligere begrænsning i adgangen til at anbringe børn under den kriminelle lavalder i enerum af efterforskningsmæssige hensyn. Jeg har herved lagt vægt på, at der er tale om et helt nyt regelsæt, som det erfaringsmæssigt kan tage tid at

få helt indarbejdet i de enkelte politikredse, hvilket kan være en del af forklaringen på tilbageholdelserne i tyverisager og lignende. Jeg lægger i den forbindelse også vægt på, at det opstillede kriminalitetskrav alene fremgår af forarbejderne til de nye regler. Det er således ikke muligt blot ved en gennemlæsning af reglerne i retsplejeloven at se, at der er opstillet et sådant krav til enerumsanbringelser af efterforskningsmæssige grunde.

3.5.3. Enerumsanbringelse af både sikkerhedsmæssige og efterforskningsmæssige hensyn

Som anført under afsnit 3.5. er der i perioden fra den 1. juli 2004 til den 30. juni 2005 modtaget indberetning om i alt 36 tilbageholdelser, hvor enerumsanbringelsen angives at være begrundet i både sikkerhedsmæssige og efterforskningsmæssige hensyn.

En nærmere gennemgang af de modtagne indberetninger viser imidlertid, at enerumsanbringelsen i en række af tilfældene nok hovedsagelig skyldes hensynet til efterforskningen. Der er dog også flere tilfælde, hvor der synes at være tale om enerumsanbringelse af ressourcemæssige årsager. Jeg henviser i den forbindelse til mine bemærkninger om dette spørgsmål under afsnit 3.5.1.

Det fremgår i øvrigt, at 24 af de 36 anbringelser er sket på baggrund af tyveri, brugstyveri og hærværk. I de resterende 12 sager er der således tale om personfarlig kriminalitet (røveri, vold og vold mod tjenestemand i funktion).

I kun 4 af de 36 sager har den tilbageholdte været alene om udførelsen af kriminaliteten. I de øvrige 32 sager har der figureret mellem 1 og 9 medgerningsmænd.

I 19 af sagerne har tilbageholdelsen, der medførte enerumsanbringelse, fundet sted inden for normal arbejdstid (kl. 8.00 til 16.00). Enerumsanbringelserne har tidsmæssigt udstrakt sig fra 35 minutter til 9 timer og 40 minutter.

Idet jeg i øvrigt skal henviser til det under afsnit 3.5.2. anførte, giver disse indberetninger mig ikke anledning til yderligere bemærkninger.

3.5.4. Overskridelse af 6-timers fristen for enerumsanbringelse

Det følger af retsplejelovens § 821 a, stk. 4, at anbringelse i enerum (venterum, detentionslokale eller lignende) i intet tilfælde må udstrækkes ud over 6 timer.

Af Rigsadvokatmeddelelse nr. 2/2004, pkt. 2.2.2., følger, at dette indebærer, at et barn under 15 år, der f.eks. af efterforskningsmæssige grunde er enerumsanbragt, i alle tilfælde skal udtages af venterum mv. efter 6 timer. Hvis der er væsentlige hensyn til efterforskningen, der gør det påkrævet at opretholde tilbageholdelsen, må dette i givet fald ske ved, at barnet anbringes på et kontor eller lignende i fællesskab med en voksen, f.eks. en forælder eller en repræsentant for de sociale myndigheder.

Ved en gennemgang af indberetningerne er der i 21 tilfælde konstateret en overskridelse af 6-timers fristen i retsplejelovens § 821 a, stk. 4, for enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder.

I 10 tilfælde fremgår det af påtegningen til Rigsadvokaten, at der er sket indskærpelse af reglerne over for de pågældende polititjenestemænd. I de resterende 11 tilfælde er overskridelsen ikke kommenteret.

Opgørelsen nedenfor viser, hvilke politikredse der har overskredet fristen, og antallet af overskridelser. Endvidere fremgår den tidsmæssige udstrækning af de 21 enerumsanbringelser.

Politikreds	Antal overskridelser	Tidsmæssig udstrækning
1. København	6	A. 8 timer og 10 minutter (anbringelsen afbrudt i 25 minutter grundet afhøring) B. 8 timer og 20 minutter (anbringelsen afbrudt i 15 minutter grundet afhøring) C. 7 timer D. 6 timer og 15 minutter E. 6 timer og 40 minutter F. 6 timer og 40 minutter
3. Gentofte	1	6 timer og 5 minutter (anbringelsen afbrudt i 5 minutter grundet afhøring)
4. Lyngby	2	A. 8 timer og 20 minutter B. 9 timer og 20 minutter
6. Hvidovre	1	7 timer og 18 minutter
12. Roskilde	4	A. 14 timer og 20 minutter B. 6 timer og 4 minutter C. 10 timer og 58 minutter D. 6 timer og 51 minutter
13. Køge	1	6 timer og 39 minutter
16. Ringsted	1	6 timer og 50 minutter
23. Odense	2	A. 9 timer og 19 minutter B. 9 timer og 30 minutter
37. Vejle	3	A. 9 timer og 55 minutter B. 9 timer og 40 minutter C. 11 timer og 3 minutter
I alt 9 politikredse	21 overskridelser	

For så vidt angår de seks sager, som hidrører fra Politidirektøren i København, fremgår det af de skriftlige indberetninger, at der er tale om tre sagskomplekser. I disse tre komplekser figurerer ude-

lukkende udenlandske børn uden tilknytning til Danmark, der havde lavet taske- og lommetyverier. I ingen af sagerne var børnene i besiddelse af identifikationspapirer, hvorfor deres alder ikke var kendt (ud over deres egne oplysninger). Tilkaldelse af sociale myndigheder, tolk og udlændingemyndighederne var derfor nødvendig, hvilket sammen med den umiddelbare manglende mulighed for identifikation bevirkede en tidsmæssig udstrækning af efterforskningen i sagerne.

I sagen fra Gentofte var der tale om en udenlandsk dreng, der havde forøvet brugstyveri af bil. Der var yderligere én medgerningsmand. Udstrækningen af tilbageholdelsen og enerumsanbringelsen skyldtes, at værgerne ikke havde mulighed for at afhente barnet. Der var ikke mulighed for anden placering af barnet, hvorfor enerumsanbringelsen blev udstrakt ud over de 6 timer.

De to sager fra Lyngby hidrører fra samme kompleks. Der var tale om 2 ud af 5 udenlandske drenge, der havde begået indbrud og brugstyveri. Sagen trak ud grundet tvist mellem de sociale myndigheder om, hvem der skulle komme til stede (hjemkommunen eller den kommune, i hvis område kriminaliteten var begået). Grundet antallet af tilbageholdte havde politiet ingen anden anbringelsesmulighed end enerum.

Sagen fra Hvidovre vedrører en dansk dreng, der havde begået tyveri fra personbil. Der var yderligere tre medgerningsmænd. Barnet blev tilbageholdt om natten og afventede kriminalpolitiets tilstedekomst om morgenen kl. 8.00. Barnets forældre blev kontaktet om natten kl. 4.03.

De fire sager fra Roskilde omhandler alle sager med mellem 2 og 7 medgerningsmænd. Der var tale om to sager om røveri samt sager, der vedrørte brugstyveri og indbrud. Der er intet oplyst om baggrunden for overskridelserne.

I sagen fra Køge var den tilbageholdte en dansk dreng, der havde begået brugstyveri sammen med tre medgerningsmænd. Man havde ikke mulighed for at bevogte ham, hvorfor han fik lov til at sove, og fristen blev derved overskredet.

I sagen fra Ringsted var der tale om en dreng, der havde begået indbrud sammen med en medgerningsmand. Overskridelsen skyldtes, at sagsbehandlingen afventede kriminalpolitiets tilstedekomst om morgenen.

De to sager fra Odense drejede sig dels om en dreng, der sammen med 5-7 medgerningsmænd havde begået indbrud, og hvor vagthavende, da han skulle være udtaget af venterum kl. 6.11, valgte at lade ham sove, og dels om et tilfælde, hvor barnet havde begået røveri, og hvor overskridelsen skyldes en fejl hos vagthavende.

Sagerne fra Vejle omfatter indbrud og røveri med 3-4 medgerningsmænd. Baggrunden for overskridelserne fremgår ikke nærmere af indberetningerne.

Det fremgår endvidere af indberetningerne, at der i tre sager har været tale om, at barnet placeres i enerum, tages ud af enerum med henblik på afhøring og dernæst indsættes i enerum igen, f.eks. med henblik på afhentning af værge/institution mv. (to sager fra København og en sag fra Gentofte). Denne fremgangsmåde bringer efter min opfattelse ikke enerumsanbringelsen i overensstemmelse med § 821 a, stk. 4, idet den der angivne 6-timers frist må anses for absolut, således at den samlede enerumsanbringelse ikke må overstige 6 timer.

Selv om der i en række af de ovenfor nævnte sager er anført konkrete forhold, som kan forklare den skete overskridelse af 6-timers fristen, er det naturligvis ikke acceptabelt, at den i loven fastsatte frist for enerumsanbringelse overskrides.

Jeg vil derfor, når jeg udsender denne redegørelse til politikredsene, indskærpe, at 6-timers fristen i retsplejelovens § 821 a, stk. 4, er absolut og dermed skal overholdes. Jeg vil endvidere præcisere, at udtagelse af enerum ikke medfører, at 6-timers fristen løber forfra, men at det er den samlede anbringelse, der ikke må overstige 6 timer.

4. Sammenfatning og vurdering af erfaringerne med de nye regler

4.1. Generelt

Som anført ovenfor i afsnit 1 blev der ved lov nr. 443 af 9. juni 2004 om ændring af retsplejeloven skabt en udtrykkelig hjemmel for politiet til at tilbageholde børn under den kriminelle lavalder i op til 24 timer og skabt mulighed for at anbringe børn under den kriminelle lavalder i enerum i op til 6 timer.

På baggrund af tilkendegivelser i forarbejderne til lovændringen etablerede jeg en indberetningsordning for politimestrene, der dels omfattede de situationer, hvor tilbageholdelse af et barn under 15 år af efterforskningsmæssige grunde blev udstrakt ud over 6 timer, dels tilfælde, hvor der var sket enerumsanbringelse af barnet. Politimestrene blev endvidere anmodet om en udtalelse om de generelle erfaringer med de nye regler.

Som anført under afsnit 3.2. har der ifølge politimestrene ikke været problemer af mere generel karakter i forbindelse med de nye regler. Politimestrene peger dog på, at der konkret kan opstå vanskeligheder, bl.a. i aften- eller nattetimerne, hvor det i visse situationer kan være nødvendigt at placere barnet/børnene alene i venterum eller lignende.

Rigsadvokaten har i indberetningsperioden fra den 1. juli 2004 til den 30. juni 2005 modtaget i alt 146 indberetninger. Indberetningsordningen har ikke omfattet sager, hvor et barn har været tilbageholdt i kortere tid end 6 timer, og hvor barnet ikke har været anbragt i enerum. De modtagne indberetninger har således ikke givet et billede af alle politiets tilbageholdelser af børn under 15 år, men derimod af enerumsanbringelser og af anbringelser ud over 6 timer.